

ПЕРСПЕКТИВИ АЛЬТЕРНАТИВНОГО ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Збільшення концентрації парникових газів спричиняє «позитивний» вплив на енергетичний баланс, що призводить до потепління або охолодження кліматичної системи. В результаті цього різні екосистеми опиняються під загрозою зникнення. Упродовж останніх років здійснюється активний пошук виходу з екологічної кризи, ухвалюються відповідні законодавчі рішення, створюються комісії, допоміжні органи і структури, що контролюють реалізацію завдань сфери екології.

Німецький досвід у сфері реалізації високих стандартів енергоефективності виявився вельми успішним і навіть став моделлю для наслідування для країн-учасниць ЄС. Завдяки постанові про енергозбереження, а також іншим заходам, спрямованим на підвищення енергоефективності житлового сектора, в Німеччині вдалося збільшити запаси енергії і скоротити викиди парникових газів CO₂ [1, с. 103].

Через значне забруднення атмосфери Данія, Нідерланди, Швеція ввели екологічний податок, його розраховують залежно від вмісту вуглецю та кількості CO₂ при спалюванні нафтопродуктів [2]. Цей податок має подвійну перевагу: він збільшує ціну на енергію, стимулюючи енергозбереження, а також забезпечує збір коштів на національні потреби, спрямовані на зменшення викидів парникових газів.

Щодо екологічного податку (плата) на продукт (нафтопродукти, шини та ін.), що зумовлює забруднення в процесі виробництва, його споживання чи утилізації. Неправильна утилізація шин може в деяких випадках являти собою потенційну загрозу для здоров'я людини (наприклад, небезпека пожеж) і збільшувати екологічні ризики. Поточна оцінка цих історично утворених запасів на всій території ЄС становить 5,5 млн. тонн [3]. В Україні така статистика відсутня, однак враховуючи наші розрахунки з обсягу українського ринку, такі запаси є значними для початку процесу становлення утилізаційних виробництв.

У країнах Євросоюзу використовують податки за забруднення атмосферного повітря, «шумові забруднення», на відходи нафтопродуктів, небезпечні та токсичні відходи, акцизні податки на одноразові упаковки і тару, масла, нафту і нафтопродукти, мінеральні добрива та пестициди, акумулятори, що містять кадмій і ртуть, старі автомобілі. Зокрема, в Бельгії діють податки щодо фінансування природоохоронних заходів через фонди (податок на екологічно небезпечну продукцію, на джерела іонізуючого випромінювання,

регулюючи екологічні податки для витіснення з ринку екологічно шкідливої продукції та технологій). Екологічні податки активно використовують країни Східної Європи (Польща, Чехія, Угорщина) [4].

Саме складність ситуації та постійне зростання обсягів споживання енергоносіїв на потреби в енергетиці штовхають політиків до пошуку нових рішень. Одним із таких рішень, які широко розповсюджені в ЄС, є ідея об'єднаної енергетичної системи. Мета цієї системи – вирівнювання навантажень, згладжування піків та оптимальне використання різних відновлюваних джерел енергії для виробництва електроенергії. У зимовий період більше електроенергії виробляється вітровими електростанціями, розташованими у північних країнах ЄС, у літній – сонячними електростанціями, що працюють в південних країнах [5, с. 27].

Зокрема, досвід ряду європейських країн (Данії, Німеччини та Нідерландів) свідчить про те, використання податків для регулювання природокористування, крім позитивного впливу на навколишнє середовище, забезпечує активне впровадження інновацій, пошук нових джерел енергії і, в цілому, підвищує добробут нації, призводить до меншої залежності країни від зовнішнього оточення.

Крім того, в Україні не діють ті види екологічних податкових платежів, що наявні в ЄС. Наприклад, не представлені стимулюючі екологічні податки. Ґрунтуючись на німецькому досвіді, Україна може розробити доступну систему фінансування енергоефективності, яка сприяє широкому використанню енергетичних сертифікатів та отриманню позики під низькі відсотки для модернізації будівель відповідно до стандартів енергоефективності.

Література

1. Казакова Н. А. Використання досвіду енергетичної політики Німеччини у підвищенні енергоефективності економіки України / Н. А. Казакова, О. В. Азаренкова // Actual Problems of International Relations. – 2015. – Vo. 2. – No.126. – С. 101-107.
2. Доповідь про Фіскальні методи регулювання викидів CO₂ автотранспортом в Україні / О.Токмиленко // Національний екологічний центр України. – К., 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://necu.org.ua/wp-content/uploads/Transport_UA_web_v2.pdf
3. Гранкін О. О. Активізації утилізаційних виробництв автомобільних гумових шин в Україні / О. О. Гранкін, А. О. Житницький // Економічний нобелівський вісник. – Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля. – Дніпропетровськ. – 2014. – № 1 (7). – С. 128-132.
4. Таранюк К. В. Розвиток фінансового механізму еколого-збалансованого розвитку регіону / К. В. Таранюк // Вісник СумДУ. Серія Економіка. – № 2. – 2009. – С. 144.

5. Гелетуха Г. Г. Аналіз енергетичних стратегій країн ЄС та світу і ролі в них відновлюваних джерел енергії / Г. Г. Гелетуха, Т. А. Желєзна, А. К. Праховнік // Аналітична записка Біоенергетичної асоціації України. – 2015. – № 13. – 35 с.

УДК 336.14

Мискін Ю. І., Мискіна О. О.,
Університет державної фіскальної служби України

ФІСКАЛЬНО-РЕГУЛЯТОРНИЙ ПОТЕНЦІАЛ БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ: ТРАКТУВАННЯ СУТНОСТІ

Сам термін «потенціал» походить від латинського «*potentia*» і дослівно означає приховані можливості (потужність). Проте, його використання у різних галузях наукових знань на сьогоднішній день дещо розширило семантику даного терміну.

Так, енциклопедичні видання акцентують увагу на можливості трактування потенціалу як наявних [1, с. 775] та прихованих можливостей [2, с. 341]. У наукових колах термін «потенціал» вченими також визначається через три можливі форми прояву: як можливостей, як ресурсу та як здатності.

Найбільш комплексно підійшли до осмислення сутності терміну «потенціал» Педченко Н. С. та Стрілець В. Ю., які, досліджуючи бюджетний потенціал, запропонували його розглядати у трьох формах прояву: як можливостей, як ресурсу та як здатності. При цьому проблему структуризації потенціалоутворюючих складових «ресурси-можливості-здатності» науковці пропонують вирішити «за рахунок виокремлення поняття «властивість». Так, важливість ресурсної складової полягає у властивості бюджету акумулювати та оптимізувати максимальний обсяг фінансових ресурсів, необхідних для забезпечення потреб регіону; можливість визначає властивість бюджету адаптувати діючий механізм формування доходів до наявних зовнішніх та внутрішніх сприятливих умов; здатність є властивістю реалізовувати якості бюджетних інститутів (установ) до формування бюджету» [3, с. 16].

Нами вважається, що у співвідношенні «властивість – форми прояву» першопричинами є форми прояву потенціалу. Адже, властивість – це «якість, ознака, характерні для кого-, чого-небудь» [4]. А якість та ознаки потенціалу є похідними від його сутності та природи.

Нами вважається, що обґрунтування форм прояву потенціалу доцільно наглядно відобразити через призму управлінського підходу (дослідження об'єкту у контексті управлінської діяльності).